

wg rozdzielnika

Grzegorz Piątek

W nawiązaniu do pytań przesłanych w korespondencji mailowej oraz wątpliwości, które pojawiły się podczas spotkania informacyjno-szkoleniowego zorganizowanego w dniach 30-31 marca br. dotyczącego w szczególności wniosku o dofinansowanie w ramach środka 4.1 *Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności w ramach osi priorytetowej 4 PO RYBY 2007-2013*, poniżej przedstawiam odpowiedzi na zadane pytania.

1. Kwalifikowalność beneficjentów

Zgodnie z treścią § 2 pkt 2 rozporządzenia regulującego tryb i warunki przyznawania pomocy w ramach osi 4 PO RYBY 2007-2013¹, pomoc finansowa jest przyznawana wnioskodawcy, o którym mowa w art. 9 pkt 1 ustawy z dnia 3 kwietnia 2009 r. *o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego* (Dz. U. Nr 72, poz. 619 z późn zm.), jeżeli spełni warunki podane w rozporządzeniu. Wspomniany przepis ustawy mówi, że pomoc może być przyznana beneficjentowi, który jest:

- 1) osobą fizyczną,
- 2) osobą prawną,
- 3) jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną,
- 4) podmiotem organizacyjnie wyodrębnionym na podstawie dokumentów statutowych lub założycielskich w strukturze jednostki, o której mowa w punktach 2 i 3.

Wątpliwości budzić może ostatnia kategoria beneficjentów, czyli podmioty organizacyjnie wyodrębnione na podstawie dokumentów statutowych lub założycielskich w strukturze osoby prawnej lub w strukturze tzw. „ułamnej osoby prawnej”. Zaliczenie takich jednostek do kategorii beneficjentów oznacza, że co do zasady pomoc finansowa może być udzielona jednostce, która nie ma ani osobowości prawnej, ani zdolności prawnej, a jedynie jest wyodrębniona w strukturze podmiotu, który takie cechy posiada.

¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 4 – *Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013* (Dz. U. Nr 177, poz. 1371), zwane dalej „rozporządzeniem”.

Odnosnie podmiotów wymienionych w pkt 4 uznać należy, że jeżeli dokument statutowy podmiotu wymienionego w pkt 2 lub 3 przewiduje istnienie w strukturze tego podmiotu określonej jednostki organizacyjnej, to może być ona również beneficjentem osi priorytetowej 4. Jednostka taka nie musi zostać wyraźnie określona z nazwy w takim dokumencie statutowym lub założycielskim. Istotne jest jednak, by w dokumencie tym określono jakiego typu jednostki organizacyjne w strukturze podmiotu mogą być tworzone (na przykład przez podanie informacji, że są to zakłady, gospodarstwa lub sołectwa). Wyodrębnienie organizacyjne danej jednostki ze struktury osoby prawnej albo podmiotu, o którym mowa w pkt 3 może nastąpić na podstawie uchwały lub decyzji odpowiedniego organu, zgodnie z przepisami regulującymi jego funkcjonowanie.

Dokumentami, do których należałoby się odwołać, sprawdzając czy dana osoba prawna lub jednostka organizacyjna, o której mowa w pkt 3 przewiduje istnienie takich wyodrębnionych jednostek organizacyjnych będą na przykład: statut stowarzyszenia, statut gminy, umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, umowy osobowych spółek prawa handlowego, statut spółki akcyjnej. Jeżeli w tych dokumentach znajduje się informacja, że dany podmiot może tworzyć np. zakłady, sołectwa lub gospodarstwa i następnie w przepisany prawem sposób podmiot ten podjął decyzję (przyjął uchwałę) o utworzeniu takiej jednostki, uznać należy że tak utworzony podmiot będzie spełniał warunki, o których mowa w art. 9 pkt 1 in fine przywołanej ustawy z dnia 3 kwietnia.

Uznac również należy, że jeżeli określony akt prawa powszechnie obowiązującego, który reguluje funkcjonowanie danej grupy podmiotów przewiduje, że dany podmiot może w swej strukturze wyodrębnić jednostki organizacyjne i jednostki takie zostały później przez dany podmiot wyodrębnione, to również takie jednostki organizacyjne mogą być beneficjentem operacji w ramach osi 4 PO RYBY 2007-2013.

Biorąc powyższe wywody pod uwagę, należy uznać, że muzea i inne instytucje kultury, szkoły, oddziały, koła, nadleśnictwa i sołectwa które zostały wyodrębnione w strukturze organizacyjnej danej osoby prawnej (na przykład w strukturze jednostkach samorządu terytorialnego) mogą być beneficjentami osi 4 PO RYBY 2007-2013.

Wskazać jednak należy, że podmioty, które zostały wyodrębnione w strukturze organizacyjnej samorządu województwa nie mogą być beneficjentem osi 4 PO RYBY 2007-2013. Wynika to z faktu, że w przypadku zawarcia umowy o dofinansowanie operacji pojawiłaby się konieczność zawarcia umowy z samym sobą, tj. między samorządem województwa występującym jako instytucja pośrednicząca dla osi 4 PO RYBY 2007-2013 a jednostką organizacyjną, która korzysta z osobowości prawnej tego samorządu. Jednostki organizacyjnie wyodrębnione przez samorząd województwa ze swej struktury nie mają ani osobowości ani zdolności prawnej, zatem nie mogą we własnym imieniu zawierać umów i dokonywać innych czynności prawnych. W stosunkach prawnych zawsze korzystają z upoważnienia podmiotu, który wyodrębnił je ze swojej struktury organizacyjnej. Dlatego uznać należy, że w szczególności pomoc na realizację operacji nie może zostać udzielona parkom krajobrazowym, które zgodnie z art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody tworzy się w drodze uchwały sejmiku województwa. W tym samym trybie uchwała się statut parku krajobrazowego. Uznac zatem należy, że parki krajobrazowe są wprowadzane jednostkami organizacyjnie wyodrębnionymi w strukturze samorządu województwa, który posiada osobowość prawną, ze względu jednak na wskazany zakaz zawierania umów z samym sobą, nie mogą być beneficjentami osi 4.

Jeśli chodzi o możliwość ubiegania się o środki przez Lasy Państwowe oraz nadleśnictwa i regionalne dyrekcje lasów państwowych wskazać należy, że sytuację prawną tych podmiotów reguluje ustawa z dnia 28 września o lasach. Zgodnie z jej treścią lasami stanowiącymi własność Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, zwane "Lasami Państwowymi" (art. 4 ust. 1 tej ustawy). Lasy Państwowe są jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej i reprezentują Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia (art. 32 ust. 1). W skład Lasów Państwowych wchodzi

Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych, regionalne dyrekcje Lasów Państwowych, nadleśnictwa oraz inne jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Uznać zatem należy, że zarówno Lasy Państwowe, jak i inne wymienione w art. 32 ust. 2 ustawy o lasach jednostki organizacyjne mogą być beneficjentem osi priorytetowej 4 PO RYBY 2007-2013, ponieważ wymienia je ustawa o lasach państwowych.

Zaznaczyć jednocześnie należy, że to, czy dana jednostka spełnia wymagania określone w art. 9 pkt 1 ustawy z dnia 3 kwietnia 2009 r. należy rozpatrywać każdorazowo indywidualnie, w przypadku wątpliwości co do możliwości ubiegania się przez daną jednostkę o pomoc.

Kolejne zagadnienie dotyczące ubiegania się o pomoc przez podmioty wyodrębnione w strukturze osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej, ale posiadającej zdolność prawną jest związany z obliczaniem limitu finansowego dla każdego beneficjenta. Szereg przepisów wskazanego rozporządzenia (np. § 3 ust. 3) wyznaczają określony limit finansowy, do którego każdy z beneficjentów w okresie realizacji programu operacyjnego może uzyskać dofinansowanie. W związku z tym dla każdego beneficjenta została ograniczona wysokość środków, o które może aplikować w ramach osi 4, niezależnie od ilości operacji, które będzie realizował.

Zdaniem Departamentu Rybołówstwa uznać należy, że każdy podmiot w strukturze osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej posiadającej zdolność prawną jest odrębnym beneficjentem. Wynika to z dosłownego brzmienia art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 3 kwietnia 2009 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybactwa z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego oraz z treści § 2 pkt 2 rozporządzenia. Każdy z wymienionych w art. 9 ust. 1 ustawy podmiotów jest bowiem odrębnym wnioskodawcą. Zatem limit finansowy dla podmiotu wyodrębnionego w strukturze osoby prawnej lub w strukturze jednostki organizacyjnej posiadającej zdolność prawną oblicza się niezależnie od limitu finansowego wyznaczonego dla samego podmiotu, który wyodrębnił w swej strukturze danego beneficjenta. Każdy z wyodrębnionych w strukturze z podmiotów realizuje operacje do pełnej wysokości limitu finansowego podanego w odpowiednim przepisie rozporządzenia.

2. Kwalifikowalność wydatków - § 3 ust.1 pkt 2 rozporządzenia

- a) *w jaki sposób należy definiować pojęcie „małej architektury” w kontekście celu związanego z poprawą funkcjonowania transportu publicznego. Pojęcie małej architektury jest zdefiniowane w Ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz.U z 2006 r., Nr 156, poz.1118), jednak definicja ta nie znajduje uzasadnienia dla omawianego rodzaju operacji. Co zatem decydować ma o zakwalifikowaniu obiektu infrastruktury drogowej do „małej architektury”?*

Za obiekty małej architektury należy uznać obiekty budowlane określone w art. 3 pkt 4 ustawy *Prawo budowlane* (Dz. U. 1994, Nr 89, poz 414) z wyłączeniem tych obiektów, których dofinansowania z PO RYBY 2007-2013 zabraniają odrębne przepisy.

W związku z powyższym obiektem małej architektury w rozumieniu polskiego prawa budowlanego jest niewielki obiekt budowlany, którego nie można zaklasyfikować jako:

- budynku (posiada fundamenty i dach),
- budowli,
- tymczasowego obiektu budowlanego,
- urządzenia budowlanego.

A zatem w kontekście przepisów rozporządzenia mówiących o operacjach, których celem ma być poprawa funkcjonowania transportu publicznego oraz zgodnie powyższymi informacjami do obiektów małej architektury można zaliczyć np. wiaty przystankowe, barierki odgradzające, słupki parkingowe itp.

3. Kwalifikowalność wydatków - § 3 ust.1 pkt. 3 rozporządzenia

- a) *proszę o potwierdzenie, że przykładowy zakres projektów (...) polegającego w szczególności na remoncie chodników, parkingów, placów, ścieżek rowerowych (...) nie stanowi katalogu zamkniętego i kwalifikowalne są również projekty polegające na budowie/ remoncie (nie stanowiącym bieżącej konserwacji)/ przebudowie ww. elementów.*
- b) *proszę o potwierdzenie, że sformułowanie: rewitalizację miejscowości przez realizację zintegrowanego projektu (...) oznacza możliwość realizacji pojedynczego elementu/ składowej kompleksowego, zintegrowanego projektu.*
- c) *proszę o wyjaśnienie czy zintegrowany projekt o którym mowa w § 3 ust.1 pkt.3 winien mieć postać jakiegoś rodzaju formalnego dokumentu (plan rewitalizacji miejscowości, plan odnowy miejscowości)? A jeśli tak, jakie elementy winien on zawierać?*
- d) *proszę o potwierdzenie, że w ramach tej kategorii możliwa jest realizacja projektu polegającego na remoncie i wyposażeniu (w ramach jednego projektu).*

W ramach § 3 ust. 1 pkt. 3 rozporządzenia, sformułowanie „w szczególności” wskazuje na istnienie katalogu otwartego operacji w ramach których możliwe jest realizowanie operacji. Co za tym idzie, pomimo że literalnie mowa jest jedynie o *remontach chodników, parkingów, placów, ścieżek rowerowych, terenów zielonych, parków, budynków i obiektów publicznych pełniących funkcje społeczno-kulturalne, sportowe, rekreacyjne lub ich wyposażeniu* możliwe jest także ubieganie się o pomoc w zakresie m. in. budowy, rozbudowy itp. ww., jak również innych niewymienionych w przepisie obiektów i terenów, o ile wpisują się to będzie i służyć rewitalizacji miejscowości.

Ponadto, sformułowanie użyte w § 3 ust. 1 pkt. 3, tj. „rewitalizacja miejscowości poprzez realizację zintegrowanego projektu...” oznacza, że wnioski o dofinansowanie muszą obejmować inwestycje lub działania, które wpisują się w jeden, całościowy plan, program, strategię itp. przygotowaną i obejmującą teren danego obszaru. Dokument taki powinien obejmować obszar gminy, jej części lub kilku gmin oraz powinien być zaaprobowany przez podmiot, do którego kompetencji należy wydawanie takich dokumentów (w praktyce bywają nimi głównie podmioty publiczne, w szczególności gminy).

Z drugiej strony, pojęcie „zintegrowany projekt” może mieć odzwierciedlenie w kilku wnioskach o dofinansowanie złożonych przez różnych beneficjentów, w zakresie danej inwestycji. Nie musi ona jednak być częścią programu, o którym mowa powyżej, a jedynie dotyczyć większej operacji, której poszczególne elementy wspólnie tworzyć będą zintegrowany projekt.

Jednocześnie, zauważyć należy, że termin rewitalizacja z samej definicji, poza specyficznymi przypadkami, wyklucza inwestycje w zakresie budowy czy rozbudowy.

4. Kwalifikowalność wydatków - § 3 ust.1 pkt.4 rozporządzenia

- a) *czy w ramach tego zakresu możliwe jest wsparcie realizacji inwestycji bez względu na funkcję obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków. Przykład: czy osoba fizyczna (nie będąca rybakiem, nie prowadząca działalności gospodarczej) może uzyskać dofinansowanie na remont (...) obiektu „zabytkowego”, który pełni funkcję wyłącznie mieszkalną. A jeśli tak proszę o potwierdzenie, że przysługujący poziom dofinansowania wynosi 85% kosztów.*

W ramach powyższego, ujętego przepisami rodzaju operacji pomoc przyznawana jest na operacji, których głównym celem jest zachowanie i rewitalizacja obiektu, jako zabytku. W przypadku spełniania przez niego funkcji mieszkaniowych, nie mieści się to w ww. zakresie, gdyż inwestycja służyć będzie podniesieniu jakości warunków mieszkaniowych osób prywatnych, a nie ochronie tego obiektu.

Zachowanie i rewitalizacja obiektu zazwyczaj ma miejsce m. in. wtedy, gdy obiekt służy szerszej grupie lokalnej społeczności, a podmiotem realizującym inwestycję jest podmiot publiczny lub społeczny w ramach swoich statutowych lub ustawowych zadań.

5. Kwalifikowalność wydatków - § 3 ust.1 pkt.5 rozporządzenia

a) proszę o wyjaśnienie, czy w związku z realizacją projektu w ramach tej kategorii możliwe jest ponoszenie nieograniczonych kosztów na przygotowanie niezbędnej infrastruktury i zakup wyposażenia. Przykład: organizowanie kółka informatycznego: czy w takiej sytuacji możliwy jest np. remont pomieszczenia na potrzeby jego prowadzenia, zakup zestawów komputerowych, rzutnika, projektora ekranu i innego sprzętu? Czy też wydatki takie winny być kwalifikowalne w ramach kosztów ogólnych i limitu 10% wartości netto operacji?

W ramach powyższego, pomoc udzielana może być na działania i inwestycje związane z przygotowaniem takich kół zainteresowań, jednak do momentu rozpoczęcia przez nie właściwej działalności. Od tego momentu bowiem mówić należy o funkcjonowaniu takiego wydarzenia, a nie o jego przygotowaniu. Dlatego w ramach tego działania możliwe jest przyznanie pomocy m. in. na remont i wyposażenie obiektu, w którym takie wydarzenia będą miały miejsce, natomiast nie będą wydatkiem kwalifikowanym np. wydatki administracyjne w zakresie funkcjonowania koła.

Również mając na uwadze powyższe, zakup komputerów, zestawów tematycznych itp. będą kosztem kwalifikowanym na ogólnych zasadach przewidzianych we właściwych przepisach. Natomiast, do kosztów ogólnych zalicza się koszty, które poniesione zostały w zakresie przygotowania i rozliczenia operacji.

6. Kwalifikowalność wydatków - § 3 ust.1 pkt.6 rozporządzenia

a) w jaki sposób należy definiować pojęcie „małej infrastruktury turystycznej”. Pojęcie małej infrastruktury turystycznej nie jest nigdzie zdefiniowane. Co zatem decydować ma o zakwalifikowaniu obiektu do „małej infrastruktury turystycznej”. Jaka może być podstawa prawna odmowy przyznania pomocy?

Pojęcie „mała infrastruktura turystyczna” na potrzeby osi 4 PO RYBY 2007-2013 stanowi inwestycję we wszelkiego rodzaju obiekty, budynki i tereny, które służą przyjeżdżającym na dany obszar turystom, zaspokajaniu ich potrzeb związanych z bierną oraz aktywną turystyką. Jak słusznie zauważono, pojęcie to nie jest zdefiniowane w żadnym obowiązującym akcie prawnym. Co za tym idzie, nie ma ograniczeń w tym zakresie, oprócz celu operacji (j.w.) oraz jej ram finansowych, tj. 2.000.000 zł na jednego beneficjenta, z tym że pomoc na jedną operację nie może przekroczyć 1.000.000 zł.

Podstawą prawną do odmowy przyznania pomocy są przepisy rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków i trybu (...) z dnia 15 października 2009 r.

7. Kwalifikowalność wydatków - § 3 ust.1 pkt. 9 rozporządzenia

a) proszę o potwierdzenie, czy w świetle obecnie obowiązującego rozporządzenia możliwe jest poniesienie wydatków na realizację projektu poza obszarem LSROR, np. kampania medialna w regionalnej telewizji na Śląsku? Proszę o wyjaśnienie, czy w ramach ww. kategorii możliwa jest jakakolwiek forma promocji konkretnego produktu, usługi, przedsiębiorcy, konkretnej działalności?

Zgodnie z § 20 do kosztów kwalifikowanych nie zalicza się kosztów ponoszonych poza obszarem objętym LSROR z wyłączeniem operacji polegających na promowaniu współpracy międzyregionalnej lub międzynarodowej między LGR. Jednocześnie planowana jest zmiana przepisów rozporządzenia, która polegałaby na umożliwieniu realizacji operacji w innym zakresie poza obszarem LSROR.

Jednocześnie, w ramach planowanej nowelizacji rozporządzenia z dnia 15 października 2009 r. przewiduje się możliwość realizacji operacji poza obszarem objętym LSROR. Dotyczy to tzw. operacji miękkich, w tym promocji obszaru, szkoleń, kursów itp., które z racji swej specyfiki mogłyby być realizowane poza tym obszarem, bez uszczerbku dla celu i zasad realizacji osi 4 PO RYBY 2007-2013. Są to operacje polegające na:

- funkcjonowaniu LGR oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności;
- promowaniu współpracy międzyregionalnej lub międzynarodowej między LGR;
- wzmocnieniu konkurencyjności i utrzymaniu atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa, realizowanych w zakresie określonym w § 3 ust. 1 pkt 9;
- restrukturyzacji i reorientacji działalności gospodarczej oraz dywersyfikacji zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza tym sektorem, realizowanych w zakresie określonym w § 4 ust. 1 pkt 5."

8. Kwalifikowalność wydatków - § 3 rozporządzenia - proszę o wyjaśnienie czy możliwe jest łączenie kilku zakresów w ramach jednego projektu.

Tak, w ramach jednego wniosku o dofinansowanie możliwe jest realizowanie operacji w kilku zakresach ,wskazanych w tym wniosku. Jednakże, musi to mieć miejsce w ramach jednego rodzaju operacji. Oznacza to, że możliwe jest realizowanie operacji w kilku zakresach jedynie w ramach *wzmocnienia konkurencyjności i utrzymania atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa*, natomiast nie jest możliwe realizowanie jej w ramach jednego wniosku w zakresie „*wzmocnienia konkurencyjności...*” oraz „*ochronie środowiska i dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności...*”.

9. Kwalifikowalność wydatków - § 5 ust.1 pkt.1 rozporządzenia - w jaki sposób należy definiować pojęcie „sprzedaży bezpośredniej” oraz „produktów rybactwa”.

Sprzedaż, przez uprawnionego do rybactwa, w rozumieniu przepisów o rybactwie:

- a) śródlądowym, lub przez wykonującego rybołówstwo morskie, w rozumieniu przepisów o rybołówstwie, żywych lub schłodzonych produktów rybołówstwa, niepoddanych czynnościom naruszającym ich pierwotną budowę anatomiczną:
 - konsumentowi końcowemu ze statków, z wyłączeniem statków zamrażalni i statków przetwórci, lub w miejscach prowadzenia sprzedaży bezpośredniej, w tym znajdujących się na terenie gospodarstw rybackich, na targowiskach, lub
 - do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta końcowego,
- b) uśmiercanie, wykrwawianie, odgławianie, usuwanie płetw i patroszenie produktów rybołówstwa,
- c) sprzedaż produktów rybołówstwa poddanych czynnościom, o których mowa w lit. b):
 - konsumentowi końcowemu ze statków, z wyłączeniem statków zamrażalni i statków przetwórci, lub
 - konsumentowi końcowemu w miejscach prowadzenia sprzedaży bezpośredniej, w tym znajdujących się na terenie gospodarstw rybackich, na targowiskach, lub
 - do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta końcowego.

10. Kwalifikowalność wydatków - § 6 ust.1 pkt.3 rozporządzenia

a) czy istnieją jakiekolwiek ograniczenia dotyczące realizacji projektu w ramach tego zakresu? Jeśli tak, jakie są to ograniczenia? Jeśli nie, w jaki sposób winien być udokumentowany (i weryfikowany) wpływ projektu na zachowanie różnorodności biologicznej i chronionych gatunków ryb lub innych organizmów wodnych?

b) czy w ramach tej kategorii możliwe jest pozyskanie dofinansowania na wyregulowanie zejść na plażę celem zachowania różnorodności biologicznej i gatunków chronionych, które znajdują się na wydmach nadmorskich?

Wskazany przepis § 6 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia daje szerokie możliwości kwalifikowania kosztów. Przepis ten przyjął przedmiotowe brzmienie w celu nieograniczania inwencji potencjalnych beneficjentów przy przygotowywaniu projektów w tym zakresie. Do takich inwestycji należy zaliczyć budowę miejsc tarlowych w zbiornikach wodnych, czy działania mające na celu rekultywację zbiorników. Działania związane z rekultywacją zbiorników również mają szeroki zakres możliwych kosztów kwalifikowanych, do których można zaliczyć środki chemiczne, biologiczne, techniczne, czy też polegające na przywracaniu naturalnej bioróżnorodności poprzez likwidację przegród wodnych, udrażnianiu starorzeczy. Cel projektu jakim jest zachowanie różnorodności biologicznej i chronionych gatunków ryb lub innych organizmów wodnych powinien być spełniony łącznie. Dodatkowo należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 38 ust. 2 rozporządzenia 1198/2006 bezpośrednie zarybianie nie stanowi podstawy do uzyskania pomocy, o ile nie zostało przewidziane wyraźnie jako środek służący ochronie we wspólnotowym akcie prawnym.

Ponadto, zgodnie z informacjami przekazanymi w odpowiedzi na lit. a, uprzejmie informuję, że pozyskanie dofinansowania na wyregulowanie zejść na plażę nie wchodzi w zakres kosztów kwalifikowanych. Rozporządzenie wskazuje, że możliwe jest dofinansowanie w zakresie zachowania różnorodności biologicznej i chronionych gatunków **ryb lub innych organizmów wodnych**. W związku z powyższym, operacja taka nie może obejmować innych zwierząt, np. ptaków i ssaków.

Należy również zauważyć, że operacje w tym zakresie muszą wiązać się bezpośrednio z zachowaniem bioróżnorodności i ochrony gatunków. Jeśli, operacja ma na celu inwestycje w zejścia na plażę, z których korzystać będą przede wszystkim ludzie, istnieje duże prawdopodobieństwo tworzenia sztucznych warunków dla uzyskania pomocy, a co za tym koszty te nie byłyby kwalifikowane.

11. Kwalifikowalność wydatków - § 6 ust.1 pkt.4 rozporządzenia

a) czy istnieją jakiekolwiek ograniczenia dotyczące realizacji projektu w ramach tego zakresu? Jeśli tak, jakie są to ograniczenia? Jeśli nie, w jaki sposób winien być udokumentowany (i weryfikowany) wpływ projektu na zachowanie i zabezpieczenie obszarów o szczególnym znaczeniu przyrodniczym?

b) czy w ramach tej kategorii możliwe jest pozyskanie dofinansowania na budowę/ rozbudowę podstawowej infrastruktury technicznej (sieci wodno – kanalizacyjnej, infrastruktury drogowej) jeśli operacje te realizowana są na obszarach/ mają wpływ na obszary o szczególnym znaczeniu przyrodniczym?

c) czy w ramach tej kategorii możliwe jest wsparcie inwestycji w kolektory słoneczne i pompy ciepła oraz modernizacja starych kotłowni na pro ekologiczne, jeżeli inwestycje te będą prowadzone na obszarach o szczególnym znaczeniu przyrodniczym?

W ramach powyższego, pomoc przyznawana jest na wszelkie inwestycje i działania, które są bezpośrednio związane z ochroną obszarów NATURA 2000. Ważne jest, aby głównym celem operacji była właśnie ochrona obszaru, a nie inne zadania które pośrednio będą spełniać tą funkcję.

W przypadku inwestycji typu budowa/ rozbudowa podstawowej infrastruktury technicznej (sieci wodno – kanalizacyjnej, infrastruktury drogowej) lub kolektorów słonecznych, kotłowni itd., jeśli operacje te

realizowana są na obszarach/ mają wpływ na obszary o szczególnym znaczeniu przyrodniczym, z ogólnych informacji wynika, że nie mają one na celu bezpośrednio ochrony obszaru, a jedynie polepszenie jakości życia na tym obszarze. Zatem nie kwalifikują się one w taki sposób do przyznania pomocy.

Jednakże, w ramach nowelizacji rozporządzenia z dnia 15 października 2009 r. przewiduje się zmianę brzmienia przepisu § 6 ust.1 pkt.4 w sposób, który pomoc będzie kierował na operacje związane z „bezpośrednim zabezpieczeniem obszarów objętych szczególnymi formami ochrony przyrody, w tym Natura 2000 przed degradacją środowiska wodnego”.

12. Czy pomoc przyznana na wsparcie przedsiębiorców będzie stanowić pomoc „de minimis”?

Zgodnie z art. 7 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006, z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (DZ. Urz. UE L 233 z 15.08.2006 r., str. 1) pomoc przyznawana w ramach Europejskiego Funduszu Rybackiego nie jest pomocą publiczną, w rozumieniu art. 87-89 Traktatu Europejskiego (TWE). Mając na uwadze powyższe, przepisy art. 87-89 TWE (obecnie 107-109 TFUE) nie mają zastosowania do wkładów finansowych państw członkowskich na rzecz operacji współfinansowanych z PO RYBY 2007-2013, niezależnie od tego czy beneficjent jest podmiotem sektora rybackiego czy też innego sektora gospodarki. Wyjątkiem byłoby, stosownie do art. 7 ust. 3 ww. rozporządzenia, pomoc publiczna zastosowana w przypadku, gdy przepisy krajowe przewidują finansowanie ze środków publicznych w szerszym zakresie, niż to wynika z postanowień ww. rozporządzenia dotyczących wkładów finansowych. Jednakże, w ramach osi 4 PO RYBY 2007-2013 nie przewiduje się takich wyjątków.

13. Kwalifikowalność wydatków w ramach „projektów współpracy” - § 1 pkt. 2 rozporządzenia - czy do operacji polegających na promowaniu współpracy międzyregionalnej można zaliczyć współpracę LGR z obszaru jednego województwa?

Nigdzie nie występują tego typu ograniczenia. Operacje takie mogą być realizowane zarówno pomiędzy LGR z różnych województw, jak i pomiędzy LGR z różnych krajów Unii Europejskiej.

14. Dokumentowanie kwalifikowalności podatku VAT – proszę określić czy UM może żądać od beneficjenta oświadczenia w zakresie VAT czy też ma być to interpretacja z izby krajowej.

Przede wszystkim należy zauważyć, że oświadczenie beneficjenta, że jest on bądź nie jest podatnikiem podatku od towarów i usług (VAT), zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, zostanie zawarte w treści wzoru umowy o dofinansowanie.

W dalszej kolejności należy zaznaczyć, że na spotkaniu, które odbyło się w Ministerstwie Finansów w dniu 7 października 2010 r., przedstawiciele Instytucji Audytowej PO RYBY 2007-2013 zgodzili się z przedstawicielem Instytucji Zarządzającej, że wnioski o wydanie indywidualnych interpretacji podatkowych mogą sparaliżować pracę właściwych organów podatkowych. Ponadto, istotny jest fakt, że interpretacja taka może bardzo szybko stracić ważność, np. w skutek poszerzenia działalności przedsiębiorcy lub przekroczenia progów finansowych odnośnie VAT. Zgodzono się również, że wniosek z zapytaniem może być błędnie lub niedokładnie sformułowany, w wyniku czego organ podatkowy może wydać błędną interpretację, gdyż nie będzie się ona odnosiła do stanu faktycznego.

Ocena w zakresie kwalifikowalności podatku od towarów i usług (VAT) należy do Instytucji Pośredniczącej jako strony umowy o dofinansowanie.

Informacje dodatkowe w zakresie podatku od towarów i usług (VAT) znajdują się na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakładce PO RYBY 2007-2013/Obowiązująca wykładania przepisów.

15. Proszę określić poziom szczegółowości zestawienia rzeczowo-finansowego w ramach osi 4 PO RYBY 2007-2013.

Zgodnie z instrukcją wypełnia wniosku o dofinansowanie (VII. ZESTAWIENIE RZECZOWO-FINANSOWE OPERACJI, pkt 5) "w kolumnie 2 „Wyszczególnienie zakresu rzeczowego” należy określić zakres zadań do realizacji w ramach środka 4.1 Rozwój obszarów zależnych od rybactwa, (...)”.

Określone przez beneficjenta zadania, o których mowa w przytoczonym wyżej pkt 5, powinny pozwolić na zidentyfikowanie czynności, których realizacja przyczynić się ma do osiągnięcia celu planowanej operacji oraz umożliwić dokonanie weryfikacji wartości tej operacji.

W przypadku realizacji tzw. „projektów twardych” (operacje inwestycyjne) zestawienie rzeczowo-finansowe operacji powinno przedstawiać główne elementy / zadania inwestycji w sposób umożliwiający przyporządkowanie tym elementom / zadaniom pozycji kosztorysowych wykazanych kosztorysie inwestorskim.

W przypadku realizacji tzw. „projektów miękkich” (operacje nie inwestycyjne, np. szkolenia), w zestawieniu rzeczowo-finansowym operacji powinny zostać określone główne elementy/zadania, których realizacja doprowadzić ma do osiągnięcia celu planowanej operacji. W przypadku realizacji operacji polegającej na przeprowadzeniu szkolenia w przedmiotowym zestawieniu mogą znaleźć się m.in. następujące pozycje: koszt wynajęcia pomieszczenia, koszt wynagrodzenia wykładowców, koszt materiałów edukacyjnych, promocyjnych, koszt poczęstunku, itp.

16. Proszę o wyjaśnienie jakiego rodzaju projektów/zakresów dotyczy obowiązek dostarczenia szczegółowego opisu operacji, z podaniem specyfikacji kosztów jej realizacji (pkt. 1.14 Załącznika Nr 1 do rozporządzenia). Proszę również o wskazanie co zawierać ma ten szczegółowy opis operacji?

Szczegółowy opis operacji wraz z podaniem specyfikacji kosztów jej realizacji oraz wskazaniem źródeł jej finansowania powinien być dołączony do wniosku o dofinansowanie wszystkich rodzajów operacji. Powinien również zawierać informacje niezbędne do zbadania racjonalności kosztów planowanych operacji.

17. Proszę o wyjaśnienie kiedy wymagane jest studium wykonalności, a kiedy biznes plan projektu? Czy słusznym jest twierdzenie, że studium wykonalności może dotyczyć wyłącznie operacji inwestycyjnych?

Stosownie do § 30 ust. 2 rozporządzenia, do wniosku o dofinansowanie dołącza się dokumenty potwierdzające dane zawarte we wniosku o dofinansowanie, które są określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

Zgodnie z ust. 1 przywołanego załącznika, w przypadku operacji wymienionych w § 1 pkt 1 lit. a-d rozporządzenia, dokumentami niezbędnymi do dostarczenia wraz z wnioskiem o dofinansowanie są m.in. uproszczony plan biznesowy operacji oraz studium wykonalności projektu dla danej operacji - w przypadku braku pozwolenia wodno prawnego, o którym mowa w przepisach prawa wodnego, pozwolenia budowlanego albo zgłoszenia, o których mowa w przepisach prawa budowlanego.

Jednocześnie należy wskazać, iż w świetle ust. 2 załącznika, w przypadku operacji wymienionych w § 1 pkt 1 lit. e i pkt 2 rozporządzenia w/w dokumenty nie są wymagane. Wymóg składania wraz z wnioskiem o dofinansowanie odpowiednio studium wykonalności bądź biznes planu reguluje § 15 rozporządzenia.

18. Proszę o doprecyzowanie obowiązku dostarczania ofert (pkt. 1.5. Załącznika Nr 1 do rozporządzenia).

Treść załącznika nr 1 do rozporządzenia, mówiąca o konieczności załączenia ofert do wniosku o dofinansowanie wskazuje, iż Beneficjent składa „dokumenty potwierdzające planowane koszty operacji, w tym kosztorys inwestorski, albo otrzymane przez ubiegającego się o dofinansowanie oferty związane z realizacją operacji - w przypadku gdy wymaga tego specyfika operacji”. Zgodnie z tym zapisem wymagana jest tylko jedna oferta i tylko w przypadku, jeśli wymaga tego specyfika operacji. Oznacza to, że oferty powinny być załączane, gdy nie jest możliwe określenie ceny danego towaru ze źródeł ogólnodostępnych.

Oferta powinna odpowiadać zakresowi i charakterowi operacji, ale nie musi przyjmować trybu zapytania o cenę wynikającego z ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2010 Nr 113 poz. 759). Powinna zostać uznana za ważną również oferta w postaci wydruku oferty przesłanej przez oferenta w wersji elektronicznej, a także w formie oryginału lub kopii katalogu branżowego lub wydruku ze strony internetowej. Oferta nie musi posiadać podpisu i pieczęci oferenta, ponieważ jest załącznikiem do wniosku o dofinansowanie, który podpisuje Beneficjent.

Ważne jest, aby Beneficjent przedstawił ofertę zawierającą co najmniej cenę netto i brutto towaru. Zakres oferty powinien mieć odzwierciedlenie w zestawieniu rzeczowo-finansowym zawartym we wniosku o dofinansowanie.

Oferta jest ważna na czas określony w tej ofercie. Jeżeli oferent nie oznaczył w ofercie terminu, jest ona ważna bezterminowo.

19. Proszę o doprecyzowanie jaki okres „aktualności” dokumentu należy przyjąć za prawidłowy (m.in. pkt 1.1 Załącznika do rozporządzenia).

W krajowych aktach prawnych, w tym obowiązującej ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186, z późn. zm.) brak jest normy określającej czas ważności odpisów wydawanych przez Centralną Informację Krajowego Rejestru Sądowego. Ważność i aktualność przywołanego dokumentu trwa do momentu wpisania zmiany w Krajowym Rejestrze Sądowym, a jeżeli zmiany takiej nie dokonano, odpis z rejestru może być aktualny przez czas nieokreślony. Niemniej znana jest praktyka, zarówno w obrocie gospodarczym jak i w urzędach, ograniczająca w tym względzie termin ważności odpisu z Krajowego Rejestru Sądowego do trzech miesięcy od jego wydania.

20. Czy stara żwirownia, która jest miejscem rekreacji, kąpieliskiem i w części łowiskiem (zatem zbiornikiem zarybianym) jest już traktowana jako obiekt chowu i hodowli ryb.

Przed wszystkim należy zauważyć, że podmioty prowadzące działalność polegającą na chowie i hodowli ryb są zobligowane do m.in.:

- posiadania decyzji powiatowego lekarza weterynarii, o której mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, albo decyzji, o której mowa w art. 5 ust. 9 tej ustawy, albo zaświadczenia powiatowego lekarza weterynarii, że ubiegający się dokonał zgłoszenia, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 tej ustawy;
 - składania formularza sprawozdania dotyczącego powierzchni stawów rybnych oraz ilości ryb wyprodukowanych w stawach rybnych i innych urządzeniach służących do chowu lub hodowli, o którym mowa w przepisach o statystyce publicznej,
 - posiadania aktualnego pozwolenia wodnoprawnego, o którym mowa w przepisach prawa wodnego.
- Dodatkowo, zgodnie z Polską Normą „Rybackstwo stawowe – terminologia” obiekt stawowy to „stawy z zespołem urządzeń hydrotechnicznych i rybackich na potrzeby chowu, hodowli i przetrzymywania ryb”.

Minimalną listę dokumentów potwierdzających prowadzenie chowu i hodowli ryb stanowi:

- decyzja powiatowego lekarza weterynarii, o której mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, albo decyzja, o której mowa w art. 5 ust. 9 tej ustawy, albo zaświadczenie powiatowego lekarza weterynarii, że ubiegający się dokonał zgłoszenia, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 tej ustawy oraz
- aktualne pozwolenie wodnoprawne, w przypadku, gdy jest wymagane przepisami prawa wodnego.

21. Interpretacja pojęcia „gdy wymaga tego specyfika operacji”.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia o trybie i warunkach, konieczność dołączenia przez wnioskodawcę do wniosku o dofinansowanie niektórych dokumentów określonych w załączniku do rozporządzenia o trybie i warunkach uzależniona jest od specyfiki realizowanej operacji.

Stosownie do brzmienia załącznika nr 2 do w/w rozporządzenia w przypadku operacji wymienionych w § 1 pkt 1 lit. a-d rozporządzenia, do wniosku o dofinansowanie dołącza się m.in. kopię aktu notarialnego stwierdzającego przeniesienie własności nieruchomości – przypadku gdy wymaga tego specyfika operacji. Przykładowo należy wskazać, iż w przypadku realizacji operacji, w zakres której wchodzi zakup urządzeń i artykułów biurowych czy też materiałów promocyjnych, wymaganie dołączenia w tym przypadku przez wnioskodawcę ww. kopii aktu notarialnego stwierdzającego przeniesienie własności nieruchomości jest bezzasadne, ponieważ tego typu wydatki nie są związane z nieruchomością.

22. Czy beneficjentem w ramach § 4 "Pomoc na realizację operacji polegającej na restrukturyzacji i reorientacji działalności gospodarczej oraz dywersyfikacji zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza sektorem" może być spółka cywilna w sytuacji, gdy tylko jeden ze wspólników spółki jest wskazany jako potencjalny beneficjent w § 4. ust.2.

Zgodnie z treścią § 2 pkt 2 rozporządzenia regulującego tryb i warunki przyznawania pomocy w ramach osi 4 PO RYBY 2007-2013, pomoc finansowa jest przyznawana wnioskodawcy, o którym mowa w art. 9 pkt 1 ustawy z dnia 3 kwietnia 2009 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. U. Nr 72, poz. 619 z późn zm.), jeżeli spełni warunki podane w rozporządzeniu. Wspomniany przepis ustawy mówi, że pomoc może być przyznana beneficjentowi, który jest:

- 1) osobą fizyczną,
- 2) osobą prawną,
- 3) jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną,
- 4) podmiotem organizacyjnie wyodrębnionym na podstawie dokumentów statutowych lub założycielskich w strukturze jednostki, o której mowa w punktach 2 i 3.

Tworzenie i funkcjonowanie spółki cywilnej zostało unormowane w art. 860 i nast. Kodeksu cywilnego. Zgodnie z przepisami kodeksu cywilnego spółkę cywilną należy uznać za umowę co najmniej dwóch osób, które zmierzają poprzez zawarcie tej spółki do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego. Żaden przepis kodeksu cywilnego ani innej ustawy nie nadaje spółce cywilnej osobowości prawnej. Spółka cywilna nie jest również wyposażona przez żaden przepis w zdolność prawną. Zgodnie z ustalonym w doktrynie i orzecznictwie podmiotem spółka cywilna jest szczególnym rodzajem umowy, nie jest zatem również jednostką organizacyjną i całą pewnością nie spełnia wymogów określonych w art. 9 pkt 1 ustawy z dnia 3 kwietnia 2009 r. Spółka cywilna nie może być zatem beneficjentem osi 4 PO RYBY 2007-2013. Beneficjentem takim może być jednak każdy ze wspólników spółki cywilnej, niezależnie od tego czy jest on osobą fizyczną czy osobą prawną.

23. Czy LGR w ramach złożonego wniosku o dofinansowanie funkcjonowania LGR może przewidzieć zakup rzeczy służących organizacji imprez masowych (np. nagłośnienia, scen, namiotów, pieców). Rzeczy te wnioskodawca zamierza następnie przekazać na podstawie umowy użyczenia osobie trzeciej, jako nagrodę w konkursie na najlepszą imprezę promującą obszar objęty lokalną strategią rozwoju obszarów rybackich.

Rozpatrując możliwość sfinansowania takich kosztów wskazać należy, że zgodnie z § 6 pkt 2 lit. c wzoru umowy o dofinansowanie w zakresie funkcjonowania LGR, beneficjent w trakcie realizacji operacji oraz przez 5 lat od dnia dokonania przez ARiMR płatności końcowej, jest zobowiązany do nieprzenoszenia prawa własności lub posiadania rzeczy nabytych w ramach realizacji operacji oraz niezmieniania sposobu ich wykorzystania.

Umowa użyczenia została uregulowana w art. 710 i nast. Kodeksu cywilnego. Zgodnie z treścią art. 710 przez umowę użyczenia użyczający zobowiązuje się zezwolić biorącemu, przez czas oznaczony lub nie oznaczony, na bezpłatne używanie oddanej mu w tym celu rzeczy. Wykonanie umowy użyczenia poprzez wydanie rzeczy skutkuje zatem przeniesieniem posiadania wydanej rzeczy na biorącego.

W opinii Instytucji Zarządzającej, gdyby LGR przeprowadziła konkurs na najlepszą imprezę promocyjną i w ramach nagrody zawarła ze zwycięzcą tego konkursu umowę użyczenia rzeczy, które wcześniej nabyła w ramach realizacji operacji polegającej na funkcjonowaniu LGR, to z chwilą przekazania tych rzeczy doszłoby do naruszenia § 6 pkt 2 lit. c umowy o dofinansowanie.

24. Czy w ramach osi 4 możliwe będzie przeniesienie, posiadania lub prawa własności nabytych dóbr, wybudowanych, przebudowanych, wyremontowanych lub zmodernizowanych budynków i budowli, na które została przyznana i wypłacona pomoc oraz ich wykorzystywanie zgodnie z przeznaczeniem i celem operacji.

Zgodnie z § 6 pkt 2 lit. c wzoru umowy o dofinansowanie w zakresie funkcjonowania LGR, beneficjent w trakcie realizacji operacji oraz przez 5 lat od dnia dokonania przez ARiMR płatności końcowej, jest zobowiązany do nieprzenoszenia prawa własności lub posiadania rzeczy nabytych w ramach realizacji operacji oraz niezmieniania sposobu ich wykorzystania. Dlatego przeniesienie przez beneficjenta własności lub posiadania rzeczy nabytych lub wybudowanych ze środków PO RYBY 2007-2013 stanowiłoby naruszenie wskazanego postanowienia umowy o dofinansowanie.

25. Czy projekty realizowane w ramach § 4 i § 5 mogą dotyczyć zakupów maszyn i urządzeń niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej, w tym środka transportu. Przykłady: mobilna piaskarka (agregat prądotwórczy na podwoziu samochodu dostawczego z przyczepą transportową) służące konserwacji jednostek pływających i innych konstrukcji stalowych/cementowych oraz zabezpieczeniem przed erozją/korozją; komora lakiernicza w ramach działalności związanej z konserwacją i naprawą pojazdów samochodowych, z wylądowaniem motocykli?

Projekty realizowane w ramach § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia mogą dotyczyć zakupów maszyn i urządzeń specjalistycznych jeżeli Beneficjent wskaże że wpisują się w cel tej operacji jakim jest „wyposażenie obiektów, w których ma być prowadzona działalność gospodarcza, w zakresie niezbędnym do jej prowadzenia”.

Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku zakupów takich maszyn w ramach § 5 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, które aby mogły uzyskać dofinansowanie, muszą przyczynić się do realizacji celu operacji polegającej na podejmowaniu i rozwoju działalności gospodarczej.

26. Czy zakres określony w § 3 ust. 1 pkt. 9 należy traktować jako zakres nieinwestycyjny, czy też realizowany projekt może dotyczyć zakupu samochodu dostawczego przez stowarzyszenie z otwieraną zabudową w celu prezentowania i promocji regionu?

Dofinansowanie w ramach przywołanego przepisu co do zasady nie powinno dotyczyć zakupu materiałów promocyjnych trwałych tj. telebimy, tablice reklamowe, ww. samochód dostawczy z otwieraną zabudową w formie tzw. „jeżdżącej reklamy” itp. gdyż może to rodzić późniejsze problemy przy weryfikacji racjonalności poniesionych wydatków, a co za tym idzie spowodować konieczność zwracania części lub całości pomocy, w przypadku negatywnych wyników kontroli IZ lub IP. Pomoc na realizację operacji wymienionych w § 3 ust. 1 pkt 9 rozporządzenia powinna dotyczyć np. wynajmu usług podmiotów zajmujących się profesjonalnym organizowaniem imprez promocyjnych lub szeroko rozumianych kampanii mających na celu promocję obszaru objętego LSROR.

Z powrotem

DYREKTOR
DEPARTAMENTU RYBOŁÓWSTWA
Roman Wenerski